

คู่มือการปฏิบัติงาน

เรื่อง มาตรฐานการรับตัวผู้ต้องขัง

เรือนจำอำเภอรัตนบุรี กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง Standard Operating Procedures for Custodial Measures		
กระบวนการรับตัวผู้ต้องขังแรกเข้า เรื่อง : มาตรฐานการรับตัวผู้ต้องขัง		รหัสเอกสาร : COR-CM-001
วันที่มีผลบังคับใช้ : ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔	ผู้มีอำนาจอนุมัติ : ผู้บัญชาการเรือนจำ/ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน	จำนวนหน้า : ๕ หน้า
หน่วยงานเจ้าของเรื่อง : กองทัณฑวิทยา กลุ่มงานมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง	หน่วยงานผู้ปฏิบัติ/เกี่ยวข้อง : เรือนจำ/ทัณฑสถาน	ระดับของผู้เข้าถึง : ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ

๑. ข้อกฎหมาย/ระเบียบ/หนังสือสั่งการ/การอ้างอิงอื่น ๆ :

- ๑) ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับปรับปรุง (ข้อกำหนดแมนเดลา: Mandela Rules), ๒๐๑๕
- ๒) ข้อกำหนดสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้ต้องขังหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ: The Bangkok Rules), ๒๐๑๐
- ๓) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๕ ถึงมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๗๒ ถึงมาตรา ๗๔
- ๔) กฎกระทรวงการดำเนินการกับสิ่งของต้องห้าม ตามมาตรา ๗๓ ในกรณีที่ไม่มี การดำเนินการฟ้องร้อง ตามกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๕) กฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินของผู้ต้องขังเป็นสิ่งที่อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เก็บรักษาไว้ในเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๖) กฎกระทรวงกำหนดระบบการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง การควบคุมและการแยกคุมขัง และการย้ายผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๗) ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการตรวจร่างกายผู้ต้องขังเข้าใหม่และผู้ต้องขังเข้า-ออก เรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๑
- ๘) ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยเด็กในความดูแลของผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๑
- ๙) ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ. ๒๕๖๑

๒. การปฏิบัติ :

การรับตัวผู้ต้องขัง	
นิยาม	<p>การรับตัวตามมาตรฐานการปฏิบัตินี้ หมายถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> • การรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ • การรับตัวผู้ต้องขังที่ย้ายมาจากเรือนจำ หรือเรือนจำทหาร
๑ การรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่	<p>กระบวนการรับตัวจะเริ่มต้นเมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำจะรับตัวผู้ต้องขังตามมาตรฐานนี้ได้ ต่อเมื่อได้รับเอกสารจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่</p> <p>(๑) หมายอาญา ไม่ว่าจะเป็หมายอาญาที่ออกโดยศาลยุติธรรมหรือศาลทหาร</p> <p>(๒) เอกสารคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจอื่นตามกฎหมาย เช่น หนังสือที่ลงนามโดยผู้มีอำนาจกรณีคนฝาก</p> <p>(๓) ถ้ามีการส่งตัวบุคคลมาโดยไม่มีเอกสารข้างต้น ไม่ให้เจ้าพนักงานเรือนจำรับตัวไว้ เว้นแต่เป็นการรับตัวผู้ต้องขังลงมาจากห้องพิจารณาตามคำสั่งศาล ซึ่งศาลจะได้ออกหมายอาญาตามระบบงานธุรการในวันนั้น</p> <p>กรณีที่เจ้าพนักงานเรือนจำรับตัวจากศาลหรือสถานที่มิใช่เรือนจำ เมื่อได้รับตัวไว้แล้ว ให้พิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องขังที่ได้รับตัวแล้วส่งมาพร้อมกับตัวผู้ต้องขังที่เรือนจำ</p> <p>(๔) กรณีย้ายตัวมาจากเรือนจำอื่น ให้เป็นหน้าที่เจ้าพนักงานเรือนจำที่ส่งตัวเป็นผู้พิมพ์ลายนิ้วมือส่งมา</p>
๒. การตรวจสอบความถูกต้องของบุคคล	<p>เมื่อเรือนจำได้รับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่แล้วให้เจ้าพนักงานเรือนจำที่รับตัวตรวจสอบความถูกต้องว่าเป็นบุคคลตามชื่อที่ปรากฏในหมายอาญา หรือเอกสารอันเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายหรือไม่ ดังนี้</p> <p>๑) ให้ตรวจสอบ ชื่อ-สกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้ต้องขัง ตามที่ปรากฏในบัตรประจำตัวประชาชน กับชื่อจำเลยหรือบุคคล และเลขประจำตัวประชาชน (ถ้ามี) ที่ปรากฏในหมายอาญา หรือเอกสารคำสั่ง โดยในขั้นตอนนี้เจ้าพนักงานเรือนจำจะถามรายละเอียดจากผู้ต้องขังเพื่อเป็นการสอบทานด้วยก็ได้ อย่งไรก็ดี</p> <p>(๑) ในกรณีที่ชื่อผู้ต้องหา หรือจำเลยตามที่ปรากฏในหมายอาญาไม่ตรงกับชื่อ-สกุล ในบัตรประจำตัวประชาชน ให้ตรวจสอบจากเลขประจำตัวประชาชน</p> <p>(๒) กรณีมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบเลขประจำตัวประชาชนได้ให้ตรวจสอบจากลายพิมพ์นิ้วมือตามข้อ ๒)</p> <p>๒) พิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องขัง และเทียบความถูกต้องกับลายพิมพ์นิ้วมือที่ส่งมา กรณีที่ผู้ต้องขังรายใดไม่มีหมายอาญาส่งมาที่เรือนจำด้วย ให้ฝ่ายทัณฑปฏิบัติประสานผู้อำนวยการศาลที่รับตัวผู้ต้องขังมาเพื่อตรวจสอบความผิดพลาดว่าเกิดขึ้นตอนใด และหาทางแก้ไขทันที หากทางศาลไม่สามารถยืนยันได้ว่า เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้ขังหรือจำคุก ให้ผู้บัญชาการเรือนจำทำคำร้องถึงศาลขอให้ปล่อยตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๐</p>

การรับตัวผู้ต้องขัง	
	<p>๓) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเรือนจำสงสัยว่า ผู้ต้องขังที่รับตัวมาน่าจะไม่ใช่บุคคลเดียวกับบุคคลตามหมายอาญาหรือเอกสารคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ให้แยกกักตัวไว้ก่อน แล้วให้ดำเนินการ ดังนี้</p> <p>(๑) ในกรณีรับตัวจากศาล ให้ฝ่ายทัณฑปฏิบัติประสานผู้อำนวยการศาลที่รับตัวผู้ต้องขังมาเพื่อตรวจสอบความผิดพลาดว่าเกิดที่ขั้นตอนใด และหาทางแก้ไขทันที หากทางศาลไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้ขังหรือจำคุก ให้ผู้บัญชาการเรือนจำทำคำร้องถึงศาลขอให้ปล่อยตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๐</p> <p>(๒) ในกรณีรับตัวจากเรือนจำ ให้ฝ่ายทัณฑปฏิบัติประสานเรือนจำที่ส่งตัวผู้ต้องขังมาเพื่อตรวจสอบความผิดพลาดว่าเกิดที่ขั้นตอนใด และหาทางแก้ไขทันที หากเรือนจำฝ่ายส่งตัวไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นบุคคลตามหมายจำคุกหรือหมายขัง ให้ส่งคืนเรือนจำ</p> <p>๔) กรณีรับตัวจากเรือนจำทหารหรือสถานที่อื่น ให้ฝ่ายทัณฑปฏิบัติประสานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อตรวจสอบความผิดพลาดว่าเกิดที่ขั้นตอนใด และหาทางแก้ไขทันที ผู้ที่มีเอกสารส่งตัวไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นบุคคลตามเอกสารที่ได้ส่งตัวมาให้ส่งตัวคืน</p>
๓. การจัดทำทะเบียนประวัติ	<p>เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำได้ตรวจสอบจนแน่ใจแล้วว่าผู้ต้องขังที่รับตัวมาเป็นบุคคลเดียวกับบุคคลตามหมายอาญาหรือเอกสารคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ให้จัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขังเข้าใหม่ในวันที่ได้รับตัว อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังนี้</p> <p>๑) ชื่อ-สกุล ผู้ต้องขัง</p> <p>๒) เลขประจำตัวประชาชน หรือเอกสารแสดงตนของผู้ต้องขังเท่าที่ทราบ</p> <p>๓) ข้อหาหรือฐานความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำ</p> <p>๔) บันทึกลายนิ้วมือ หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะของบุคคล และตำหนิรูปพรรณ</p> <p>๕) สภาพร่างกายและจิตใจ ความรู้ และความสามารถ</p>
๔. การตรวจค้นตัว	<p>ผู้ต้องขังที่ได้รับตัวและตรวจสอบความถูกต้องแล้วให้เจ้าพนักงานเรือนจำทำการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังตามมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านงานรักษาการณ์ ในเรื่องการตรวจค้นผู้ต้องขัง</p>
๕. การคัดกรองโรค	<p>เมื่อทำการตรวจค้นตัวแล้ว ให้ทำการคัดกรองโรคตามมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการควบคุมโรคในเรือนจำ</p> <p>๑) ในกรณีที่มีการกำหนดมาตรฐานการดำเนินการด้านสาธารณสุขของเรือนจำ โดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ ให้ดำเนินการตามมาตรฐานดังกล่าวด้วย</p> <p>๒) ในห้วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานและหนังสือสั่งการของกรมราชทัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19)</p>

การรับตัวผู้ต้องขัง	
<p>๖. การจัดการทรัพย์สินติดตัว</p>	<p>สิ่งของของผู้ต้องขังซึ่งติดตัวมา ให้แยกเป็นสิ่งของต้องห้าม สิ่งของอนุญาต สิ่งของไม่อนุญาต และเงินสด แล้วให้ดำเนินการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) สิ่งของต้องห้าม ถ้าไม่ใช่ของที่มีไว้นอกเรือนจำแล้วเป็นความผิดอาญา ให้จัดการแบบเดียวกับสิ่งของไม่อนุญาต แต่ถ้าเป็นของที่มีไว้นอกเรือนจำแล้วเป็นความผิดตามกฎหมาย ให้ยึดไว้เป็นของกลางแล้วแจ้งความดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวนในวันรุ่งขึ้น ๒) สิ่งของที่อนุญาต ให้ผู้ต้องขังเก็บไว้ในล็อกเกอร์ส่วนตัวเท่านั้น ห้ามนำขึ้นไปเก็บไว้บนเรือนนอน ๓) สิ่งของที่ไม่อนุญาต ให้แยกเก็บไว้แล้วดำเนินการคืนญาติ จำหน่ายหรือทำลายตามที่กำหนดไว้ในกฎหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง ๔) เงินสด ให้รับฝากไว้ตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่เรือนจำไม่ได้ใช้ระบบรับฝากเงินอิเล็กทรอนิกส์แล้วเงินสดมีเกินจำนวนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ให้รับฝากไว้ก่อนแล้วติดต่อคืนจำนวนที่เกินกำหนดให้กับบุคคลที่ผู้ต้องขังแจ้งไว้ ถ้าไม่สามารถหาผู้ที่จะคืนเงินจำนวนที่เกินดังกล่าวได้เลย ให้อนุโลมรับฝากไว้ แต่ไม่ได้รับฝากเพิ่มจากบุคคลภายนอกอีก
<p>๗. การแจ้งทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในเรือนจำ</p>	<p>เมื่อดำเนินการตรวจค้นตัว คัดกรองโรค และจัดการทรัพย์สินที่ติดตัวของผู้ต้องขังเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานเรือนจำแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบข้อบังคับของเรือนจำ ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้ต้องขัง สิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ของผู้ต้องขัง รวมทั้งเรื่องอื่นที่จำเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) ถ้าผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือให้แจ้งด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจได้ เช่น การใช้ภาษามือ เป็นต้น ๒) ถ้าผู้ต้องขังเป็นชาวต่างชาติและไม่สามารถเข้าใจภาษาไทย ให้จัดหาล่ามแปลให้ผู้ต้องขังฟัง ถ้าไม่สามารถหาล่ามได้ในวันรับตัว ให้จัดหาล่ามแล้วแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบในวันรุ่งขึ้น ๓) กรณีที่ผู้ต้องขังมีเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี ซึ่งอยู่ในความดูแลของตนติดตามมายังเรือนจำ ให้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเด็กในความดูแลของผู้ต้องขัง
<p>๘. การนำผู้ต้องขังเข้าคุมขัง</p>	<p>เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำได้ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ข้างต้นครบถ้วนแล้วให้นำผู้ต้องขังเข้าคุมขัง โดยการแยกขังผู้ต้องขังเข้าใหม่ให้ดำเนินการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) ผู้ต้องขังเข้าใหม่ หรือผู้ต้องขังที่ผิดเงื่อนไขคุมประพฤติให้แยกการคุมขังในแดนแรกรับเพื่อการปรับและรอการพิจารณาจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามกระบวนการ

การรับตัวผู้ต้องขัง	
	<p>๒) ผู้ต้องขังชายแปลงเพศแล้ว</p> <p>(๑) ในเวลากลางคืนให้แยกออกจากผู้ต้องขังชายอื่นอย่างเด็ดขาด</p> <p>(๒) ในเวลากลางวันให้ทำงานที่ฝ่ายควบคุม หรือสถานพยาบาล โดยอยู่ในการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด</p> <p>(๓) หากเรือนจำเห็นว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติให้เสนอขอย้ายผู้ต้องขังไปยังกรมราชทัณฑ์</p> <p>๓) ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือผู้ต้องขังหญิงให้นมบุตร ให้แยกห้องนอน และสถานที่อาบน้ำจากผู้ต้องขังอื่น</p> <p>(๑) กรณีไม่สามารถจัดแยกห้องนอนได้ ให้จัดที่นอนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสุขภาพของผู้ต้องขังและบุตร เป็นสำคัญ</p> <p>(๒) กรณีไม่สามารถแยกสถานที่อาบน้ำได้ ให้ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ หรือหญิงที่ให้นมบุตร อาบน้ำก่อนผู้ต้องขังอื่น</p> <p>๔) ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยมีอาการมีเนมาหรือมีอาการส่อว่าจิตไม่สมประกอบ ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ มีประวัติการติดสุรา มีอาการติดสุรา หรือมีโรคติดต่อ ซึ่งจะลุกลามเป็นภัยแก่ผู้อื่น ให้จัดแยกผู้ต้องขังเข้าใหม่นั้นจากผู้ต้องขังอื่น</p> <p>๕) ผู้ต้องขังที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาความมั่นคงปลอดภัยในการควบคุม เช่น มีอัตราโทษสูง ผู้ต้องขังที่มีลักษณะร้าย คดีอุกฉกรรจ์ คดีสำคัญหลายคดี ที่มีอายุคดีหลายคดี ต้องโทษจำคุกในระยะยาวมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ มีอิทธิพลพรรคพวกมากในเรือนจำหรือนอกเรือนจำ หรืออาจจะถูกทำร้ายร่างกาย เช่น เป็นสายในการล่อซื้อของเจ้าหน้าที่มีลักษณะพฤติกรรมที่บ่งชี้ หรือน่าเชื่อว่า จะหลบหนี ให้แยกการควบคุม</p> <p>๖) คนต้องขังหลายคนในคดีเดียวกัน โดยปกติให้แยกไว้อย่าปะปนกัน</p>
๙. จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง	ภายหลังจากระบวนการรับตัวผู้ต้องขังเสร็จสิ้น ให้ดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง